

<https://doi.org/10.28925/2524-0757.2022.25>
УДК: 94(438=161.2)«1921/1924»: [355.1:929Котко]

Igor SRIBNIAK,

завідувач кафедри всесвітньої історії
Факультету суспільно-гуманітарних наук
Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор історичних наук, професор,
Київ, Україна

Ihor SRIBNIAK,

Head of the Department of World History,
Faculty of Social and Humanitarian Sciences,
Borys Grinchenko Kyiv University,
Doctor of History, Professor,
Kyiv, Ukraine

e-mail: i.sribniak@kubg.edu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9750-4958>

Марина ПАЛІЄНКО,

завідувачка кафедри архівознавства
та спеціальних історичних дисциплін
історичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
докторка історичних наук, професорка,
Київ, Україна

Maryna PALIENKO,

Head of the Department of Archival Studies
and Special Historical Disciplines,
Faculty of History,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Doctor of History, Professor,
Kyiv, Ukraine

e-mail: mpaliienko@knu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-9098-1142>

**Сотник армії УНР Дмитро Котко:
життя і діяльність у Польщі 1921–1924 рр.
(до 130-ліття від дня народження)**

У статті охарактеризовано організаційно-диригентську діяльність сотника Дмитра Котка у таборах інтернованих військ УНР у Польщі першої половини 1920-х рр. Зазначено, що виступи його хору слугували ефективним засобом боротьби зі зневірою та розчаруванням, які проникали у середовище інтернованого українського вояцтва. Цій же меті слугувало відзначення національних свят (і зокрема Шевченківських днів), а також «концертів-вечірок» зі співом національного гімну та мистецьким виконанням народних пісень. Хор дуже скоро переріс вузькі рамки простору таборів, ставши справжнім культурним явищем в Познаньщині, а пізніше й в інших польських воєводствах. Це мало велике значення, оскільки завдяки гастрольній діяльності хору значна кількість поляків отримувала можливість відкрити для себе український світ та пізнати його музично-хорову культуру. Виступаючи у польських містах, хор успішно виконував роль репрезентанта УНР та промоутора польсько-українського міжнаціонального зближення. Кожен його виступ ставав справжнім мистецьким святом без різниці того, хто збирався на його концерти аби пізнати справжнє українське хорове мистецтво.

Ключові слова: Дмитро Котко, хор, концерт, пісня, гастролі, інтерновані вояки-українці, табір, Польща.

**Captain of the Army of the Ukrainian People's Republic
Dmytro Kotko: a Sketch of Life and Activities in Poland,
1921–1924 (to the 130th Anniversary of his Birth)**

The article attempts to characterise the organisational and conducting activity of the centurion of UPR Army, Dmytro Kotko in the camps of interned troops of the Ukrainian People's Republic in Poland in the first half of the 1920s, as well as during the tours of the choir created by him in Polish cities. His speeches served as an effective means of combating despair and disappointment, which permeated the environment of the interned Ukrainian military. Celebration of the national holidays (such as Shevchenko days, in particular) as well as "parties-concerts", that were traditionally attended by Dmytro Kotko's choir singing the national anthem and artistically performing folk songs, served the same purpose.

The choir very soon outgrew the narrow confines of the camps, becoming a real cultural phenomenon in Poznan, and later in other Polish regions. This was of great importance, because thanks to the choir, a significant number of Poles got the opportunity to discover the Ukrainian world and learn about its musical and choral culture. Performing in Polish cities, the choir successfully performed as a representative of the Ukrainian People's Republic and a promoter of Polish-Ukrainian inter-ethnic rapprochement.

The creation and further activity of the choir became possible exclusively thanks to the efforts of its leader and conductor Dmytro Kotko who carried his passion for Ukrainian song throughout his entire life. Having considerable management skills and unique artistic talent, he could reveal and successfully develop his choristers' skills. That is why every performance of the choir under the direction of Dmytro Kotko became a real artistic celebration regardless of who attended his concerts to get to know the real Ukrainian choral art.

Keywords: Dmytro Kotko, choir, concert, song, tours, interned Ukrainian soldiers, camp, Poland.

Ім'я диригента хорових колективів Дмитра Котка (1892–1982 рр.) належить до числа тих українських митців, які своєю творчою діяльністю у першій половині 1920-х рр. вагомо причинилися до скріплення морального духу інтернованих вояків Армії УНР у скрутних умовах таборового повсякдення. Водночас Д. Котко та очолювані ним хори («Хор Д. Котка», «Український Наддніпрянський хор») істотно долучилися до популяризації української пісенної традиції в польському міжвоєнному соціумі.

Біографія Дмитра Котка ще не була об'єктом комплексного вивчення в українській історіографії, хоча деякі аспекти його життя і творчої діяльності знайшли своє відображення в енциклопедичних статтях (Мистецтво України, 1997. С. 326; Лисенко І., 2009. С. 234), а також в працях українських дослідників (Чучман В., 2019, с. 61–64; Гавалюк Р., 2021). Але, вивчаючи життєвий шлях, вони зосереджували свою увагу на творчих здобутках Д. Котка, починаючи з другої половини 1920-х рр. і далі, залишаючи на маргінесі період його перебування у таборах інтернованих військ УНР у Польщі, а також початок позатаборової музично-хорової діяльності диригента в еміграції.

Між тим існує потреба дослідити організаційно-мистецьку діяльність Д. Котка саме у першій половині 1920-х рр., що дозволило би акумулювати фактаж для написання цілісної біографії цього видатного українського диригента. Окремі факти з його творчої біографії цього періоду можна почерпнути з низки статей, присвячених обставинам перебування інтернованої Армії УНР у Польщі (Срібняк І., 2018; Срібняк І., Палієнко М., 2021; Срібняк І., Палієнко М., 2022). На сайті електронного ресурсу «Galinfo» були наведені прізвища декого із хористів й окремі загальновідомі факти з життя та діяльності Д. Котка⁷⁷. З проблематикою цієї статті найбільше кореспондується розвідка про специфіку культурно-мистецького життя інтернованих вояків-українців у таборі Стшалково (Польща), де розміщено деякі факти з концертної діяльності очолюваного Д. Котком українського хору (Sribniak I., 2021).

Джерельною основою для написання статті стали насамперед матеріали таборової преси (га-

зети «Промінь» і «Українська трибуна»), крім того, як джерело використаний альбом зі світлинами з життя і повсякдення полонених та інтернованих різної національно-державної приналежності в таборі Стшалково, в якому було розміщено кілька світлин таборового хору під орудою Дмитра Котка (Czerniak V., Czerniak R.M., 2013). У збірці «Армія за дротами» були відтворені чотири програмки культурно-розважальних імпрез у цьому таборі (вечірок, концертів, театральних вистав), до участі в яких долучався хор під орудою Д. Котка (Армія за дротами, 2018. С. 353–354, 356, 358).

Метою статті є реконструкція деяких аспектів життя та діяльності сотника Дмитра Котка у таборах інтернованих військ УНР (Ланцут-Стшалково-Каліш), що пов'язані насамперед з таборовою і позатаборовою концертною діяльністю створеного ним з числа українських вояків хору.

Як і переважна більшість вояцтва Армії УНР, сотник Дмитро Котко опинився на становищі інтернованого в Польщі, потрапивши у грудні 1920 р. до табору Ланцут. Розуміючи, що таборяни у цей час конче потребували позитивних емоцій, вже на початку 1921 р. він створив старшинський (пізніше — «мішаний») хор Запасових військ армії УНР, виступи якого стали важливою складовою таборового дозвілля. До хору увійшли колишні студенти й випускники музичних навчальних закладів Наддніпрянщини з блискучими голосовими даними (шістнадцять осіб) (Гавалюк Р., 2021). Проведений 24 квітня 1921 р. концерт хору Збірної станиці (за його ж диригування) отримав схвальні відгуки слухачів, ставши помітною подією в мистецькому житті табору. І хоча виконані хором пісні вже неодноразово звучали в таборі, хористи справили враження високим мистецьким рівнем їх виконання, що було зумовлено «вишколом, послухом і дисциплінованістю» кожного зі співаків, заслуга у чому безперечно належала їхньому диригенту Д. Котку⁷⁸.

Влітку 1921 р. табір у Ланцуті був ліквідований, а розташовані там українські вояки — передислоковані до іншого місця перебування (табору в Стшалково). Облаштування таборян на новому місці супроводжувалось чималими побутовими труднощами, які були пов'язані з непередбаченою кількістю бараків для розселення значної кількості

⁷⁷ На Личакові похований сотник Армії УНР із Запорізької області. Galinfo. 2017. 26 січня. URL: <https://galinfo.com.ua>

⁷⁸ Концерт хору Збірної Станиці. *Наша зоря* (додаток до журналу «Наша зоря», ч. 9). Ланцут, 1921. 15 квітня. Ч. 9. С. 5.

вояцтва. У цій ситуації було дуже важливим хоч якоюсь мірою відволікти інтернованих від їхніх невеселих думок та дати їм надію на те, що їх життя змінюватиметься на краще. Тому штаб утвореної в Стшалково групи інтернованих Військ УНР доклав всіх можливих зусиль для поновлення роботи культурно-мистецьких гуртків, зокрема — хору під орудою Д. Котка⁷⁹.

Завдяки його енергії та наполегливості вже 28 липня 1921 р. хористи виступили перед мешканцями м. Слупца (Słupca). Цим виступом хор переслідував дві мети — ознайомити мешканців цього польського міста з українською пісенно-музичною культурою та водночас — зібрати кошти для уможливлення власної діяльності. Начальник групи інтернованих Військ УНР у Стшалково генерал-хорунжий Н. Никонів, якого теж було запрошено на цей концерт (щоправда останній міг бути на ньому присутнім), закликав хористів поставитись «серйозно до своїх обов'язків, пам'ятаючи, що оцінка наслідків... виступу буде оцінкою нашої здатності до будівництва Нашої Держави»⁸⁰.

На початку серпня 1921 р. хор Д. Котка улаштував свій виступ й для таборян⁸¹, продемонструвавши, за оцінкою таборового часопису «Промінь», високий рівень майстерності, що стало можливим завдяки «розумінню, солідарності і тієї духової дисципліни, яка можлива лише при щирій і некорисливій любові до своєї праці»⁸². Невідомий дописувач «Променя» спеціально відзначив, що хор «користується великим успіхом як серед таборових мешканців, так і серед польського суспільства м. Слупців і Стжалково (Стшалково. — *Авт.*). І треба сказати, що успіх цей цілком заслужений». Хор «може сміливо похвалитись і своїм досить обширним матеріалом і чудесним — дійсно художнім виконанням цього репертуару. Не кажучи вже про те надзвичайне враження, яке робить хор своїми співами на наше козацтво»⁸³.

Дуже важливим було й те, що виступи хору мали «велике значення як з боку популяризації... нашого мистецтва, так і з боку зближення нас (вояків Армії УНР. — *І.С., М.П.*) з Польським суспільством». Також у газеті обґрунтовувалась потреба розширення географії виступів хору, який знайшов би своїх вдячних слухачів не тільки в Слупці та Стшалкові, але й в інших польських містах. Насамкінець в дописі невідомого автора

містилась порада щодо виготовлення перед кожним концертом лібрето, бо «поляки нашої мови не розуміють і через те зміст пісень для них цілком пропадає, а через те псується загальне враження». Також, на думку автора статті, було би дуже бажаним, аби хор виступав у національних убраннях (українських вишиванках)⁸⁴.

Уже невдовзі деякі з цих порад вдалось реалізувати, коли хор Д. Котка — у складі 16 хористок і 37 хористів — здійснив концертне турне Познаньщиною (середина вересня 1921 р.). Керівник хору зважився на це попри те, що хор не мав грошового забезпечення, а також не був ще легалізований польською владою (Наріжний С., 1941. С. 13). Попри це його охоче запрошували до себе різні польські інституції, і зокрема гімназії, а самі концерти відбувались у переповнених залах. Так, зокрема, хор двічі виступав у Гнезно (24 і 25 вересня), а також його концерти відбулись у Стшалково, Слупцах, Загурові, Вжесні та ін. містах. Водночас, повертаючись до табору, хор не забував і про інтернованих — дав у залі таборового театру шість своїх концертів⁸⁵.

Це може видатися парадоксальним, але саме в таборі хористи могли почути й гостру критику (але чи заслужену? — *І.С., М.П.*) на свою адресу. Так, зокрема, концертний виступ хору Д. Котка 5 жовтня 1921 р. з трьох відділів (чоловічий хор, хор із солістами та змішаний) був суворо розкритикований невідомим рецензентом. На його думку, «хор в своєму розвитку дійшов до крайньої точки, і цього камня, здається не перелізе». І хоча «однородний хор добре збитий і має велику дисципліну... слідкує за всіма рухами диригента», але загальне враження псувала низька виконавська майстерність деякого з хористів, і тут була «головна вина диригента, який ставе людей на сцену не підготувавши їх як слід»⁸⁶.

Напевно, що цей концерт хору Д. Котка (як і всі інші) відбувся цілком вдало, бо виконавська майстерність хористів завжди була на достатньо високому рівні. Про це опосередковано свідчить те, що у другій половині жовтня 1921 р. хор продовжував успішно гастролювати різними містами Польщі, а вже у перших числах листопада цього ж року здійснив ще одне концертне турне, давши концерти в Познані, Бидгощі, Кротосшині, Лешно, Іновроцлаві, Торуні та ін. містах. Гуманітарну до-

⁷⁹ Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі — ЦДАВО України). Ф. 1078. Оп. 2. Спр. 206. Арк. 79–80.

⁸⁰ *Промінь*, Стрільково (Стшалково) 1921, 1 серпня. Ч. 11 (посторінкова пагінація відсутня).

⁸¹ Горунівич М. Рецензія. *Промінь*, Стрільково (Стшалково), 1921, 7 серпня, ч. 12 (посторінкова пагінація відсутня).

⁸² *Промінь*. Стрільково (Стшалково), 1921, 7 серпня, ч. 12 (посторінкова пагінація відсутня).

⁸³ З приводу концертів таборового хору. *Промінь*. Стрільково (Стшалково), 1921, 14 серпня. Ч. 13 (посторінкова пагінація відсутня).

⁸⁴ Там само.

⁸⁵ Концертне турне хору з табору Стрільково. *Українська трибуна*. Варшава, 1921, 8 листопада. Ч. 155. С. 4.

⁸⁶ Театр і мистецтво. *Промінь*. Стрільково (Стшалково), 1921, 9 жовтня. Ч. 20 (посторінкова пагінація відсутня).

помогу в цій концертній діяльності хору надавала таборова УМСА⁸⁷, на кошти якої були виготовлені національні строї для всіх хористів⁸⁸.

Водночас хор Д. Котка брав діяльну участь у таборових мистецько-музичних імпрезах (вечірках), які мали своїм завданням розрадити інтернованих шляхом організації їх неформального спілкування. До таких програм входили зазвичай вистава одноактівки, виступ таборового оркестру, танці та інші розваги, і звичайно ж — хорові співи (у разі присутності у таборі хору Д. Котка). Так, зокрема, 29 жовтня 1921 р. хористи взяли участь у «концерті-вечірці», організованій силами митців 1-ї Запорізької стрілецької дивізії (Армія за дротами, 2018. С. 350). Хор Д. Котка співав й під час святкування приходу Нового 1922 року, виконавши національний гімн та кілька народних пісень (Армія за дротами, 2018. С. 353). І знов на адресу хористів невідомим критиком було відправлено кілька гострих «стріл», зокрема докір у тому, що виступи хористів хоча й «проходять і гарно, але ж прогресивності не помічається. Хор залишився на точці замерзання»⁸⁹.

9 січня 1922 р. Д. Котко підготував «концерт-вечірку» хору резервових військ Армії УНР. Цього разу низку пісень виконав чоловічий хор (під орудою Д. Котка), а крім того — з сольними номерами виступили таборяни Є. Момот, Шумська, Самойлович, Білявський, Воскресенський. Перед присутніми також виступив «мішаний» хор, який заспівав «Щедрика», «Добрий вечір тобі, пане господарю» та інші популярні композиції. Уже традиційно вечір завершували танці, «забави, літуча пошта, бій конфеті, серпантин» (Армія за дротами, 2018. С. 352). Після цього у виступах хору настала двомісячна перерва, зумовлена зимовим холодом і відсутністю достатньої кількості дров для опалення бараків.

Лише на початку березня «крига скресла», і в таборі стало можливим організувати проведення урочистостей з нагоди пам'ятних дат Тараса Шевченка. Спеціально створеним «Святковим комітетом» 10 березня 1922 р. в аудиторії Українського народного університету був влаштований концерт, програму якого відкривало виконання хором Д. Котка українського гімну⁹⁰. Наступного дня хор та оркестр знову дали концерт: співав хор і виступали таборові музиканти, але вже на плат-

ній основі (зібрані кошти призначалися для благодійних цілей) (Армія за дротами, 2018. С. 354).

Таборова газета не втомлювалась відзначати заслуги хору Д. Котка, який «з кожним днем... робить все більші й більші успіхи», здобуваючи прихильність польського громадянства під час своїх гастрольних виступів. І хоча у середині березня 1922 р. дебют хористів у Познані пройшов за дуже малої присутності слухачів, проте вже наступного разу завдяки своїй майстерності хор зумів привернути симпатії містян. Другий приїзд хору до Познані розпочався з аншлагу в залі театру, те саме мало місце й в наступні дні. Такий прийом дозволив таборовому часопису дійти висновку, що «з кожним днем наш таборовий хор... робить все більші й більші успіхи», здобуваючи прихильність польського громадянства⁹¹. Творчі здобутки хору Д. Котка (56 хористів, переважно старшини) були відзначені й іншим таборовим виданням, який дуже добре зарекомендував себе й поза табором, на користь чого свідчили захоплені рецензії у польських та німецьких часописах⁹². Окрім Познані, хор також концертував у Бидгощі, Торуні та інших містах цього регіону.

Повернувшись до табору, хор долучився до проведення організованого Студентською громадою табору Стшалково розважального концерту-вечірки (26 квітня 1922 р.), презентувавши слухачам кілька своїх пісень⁹³. Але гастрольні подорожі хору Польщею ставали все тривалішими, чому сприяла обізнаність польського суспільства з його пісенною творчістю та розголос про його блискучі виступи на сторінках польської преси (Czerniak B., Czerniak R.M., 2013). На цю обставину звернула свою увагу й таборова газета, яка констатувала, що у другій половині 1922 р. хор зовсім рідко влаштовував концерти для таборян⁹⁴.

Але в свята хористи старалися усіляко підтримувати своєю творчістю інтернованих вояків-українців. У програмі урочистого святкування 5-ї річниці проголошення самостійності УНР (22 січня 1923 р.) виступ «Української Національної капели» під орудою сотника Д. Котка посів чільне місце. Цього разу хор (окрім національного гімну) виконав кілька пісень на музику М. Лисенка і Ф. Колесси («Хор бранців», «В горах грім гуде», «Тим, що впали»)⁹⁵. Ще однією маніфестацією витривалості та вірності національним ідеа-

⁸⁷ *Young Men's Christian Association* (Молодіжна християнська асоціація) — харитативна американська організація, яка надавала гуманітарну допомогу полоненим та інтернованим у таборах різних європейських країн, зокрема воякам Армії УНР у Польщі.

⁸⁸ Концертне турне хору з табору Стрільково. *Українська трибуна*. Варшава, 1921. 8 листопада. Ч. 155. С. 4.

⁸⁹ Хор. *Промінь*. Стрільково (Стшалково), 1922. 6 січня. Ч. 29 (посторінкова пагінація відсутня).

⁹⁰ Таборове життя. *Промінь*. Стрільково (Стшалково), 1922. 12 березня. Ч. 34 (посторінкова пагінація відсутня).

⁹¹ Таборовий хор. *Промінь*. Стрільково (Стшалково), 1922. 19 березня. Ч. 35 (посторінкова пагінація відсутня).

⁹² Про культурно-освітню працю в таборі. *Наша зоря*. Стрільково (Стшалково), 1922. Ч. 25. С. 18–19.

⁹³ *Промінь*. Стрільково (Стшалково), 1922. 30 квітня. Ч. 40 (посторінкова пагінація відсутня).

⁹⁴ Таборове життя. *Наша зоря*. Стрільково (Стшалково), 1923. 7 січня. Ч. 29–30. С. 35–36.

⁹⁵ ЦДАВО України. Ф. 3947. Оп. 1. Спр. 18. Арк. 23.

лам стало урочисте святкування у таборі роковин народження та смерті Тараса Шевченка (10–11 березня 1923 р.). Програма вшанування пам'яті Кобзаря включала виконання хором Д. Котка національного гімну, а також музичних творів «Розрита могила» і «Заповіт»⁹⁶.

Протягом 1923 р. хор кількаразово виїздив з табору для проведення концертів для мешканців польських міст, проте ці «гастроли» давалися досить складно, бо хор не мав грошового забезпечення та не був легалізований. У цей час він діяв як кооперативне підприємство, справи в якому провадили два адміністратори — Олександр Тимченко та Андрій Давиденко. Зрештою для хористів вдалося оформити документи, які засвідчували їхній артистичний фах і давали обмежені права на гастрольні поїздки (Гавалюк Р., 2021). І тільки у 1924 р. Д. Котку вдалося отримати державну ліцензію, після чого хор набув статусу концерто-комерційного підприємства «Хор Дмитра Котка» й отримав дозвіл на проведення виступів в межах усїєї тодішньої Польської держави (включно з Галичиною та Волинню) (Чучман В., 2019. С. 61–62).

Після цього хор з великим успіхом виступав у Кракові, Варшаві, Лодзі та інших польських містах. Свого найвищого злету хор (вже як «Український Наддніпрянський хор»)⁹⁷ досяг у 1925–1926 рр., коли він мав у своєму складі до 50 хористів та хористок. Тоді він концертував усіма регіонами Польщі, виступаючи на Познанщині, Віленщині, Галичині, Волині, Поліссі, Помор'ї. Найбільші концерти хору відбулися в залі Варшавської філармонії, але коли виявилось, що вона є замалою, аби вмістити всіх бажаючих, хор виступив на арені Варшавського цирку, розрахованому на 9 тисяч глядачів. Мистецькі здобутки хору широко висвітлювалися як у польській, так і в українській пресі. Польські критики вважали хор Д. Котка «феноменальним чоловічим хором», якому немає рівних в Польщі з огляду на його «вокальну віртуозність» (Наріжний С., 1941. С. 13).

У 1926 р. хор продовжив мистецьке «завоювання» Польщі своїми концертами в Катовицях, Ченстохові, Петрокові. У 1928 р. хор здійснив велике концертне турне до Німеччини й отримав запро-

шення для виступів до Швейцарії та Бельгії, але не зумів отримати віз та повернувся до Польщі. І знову з великим успіхом він виступав у Варшаві (1–2 лютого 1930 р.). Але того ж року хор припинив своє існування з огляду на фізичну перевтому частини його хористів та солістів (Наріжний С., 1941. С. 13). Це не стало «останнім акордом» в історії хору Д. Котка, за деякий час він відродився, і вже в іншому складі продовжив концертувати в Польщі.

Отже, виступи хору сотника Д. Котка в таборах інтернованих військ УНР (Ланцут, Стршалково, Каліш) являли собою важливу частину повсякдення таборян, і кожен концерт додавав їм душевних сил і великого морального піднесення, що у свою чергу допомагало українським воякам витримувати всі негаразди таборового існування. Кожного разу виступи хору вселяли в них відчуття оптимізму й дарували надію на скороминущість усіх їхніх бід, створювали особливу атмосферу душевного єднання всіх українців у таборах.

Завдяки цьому таборове повсякдення вояків-українців та членів їхніх родин наповнювалося конструктивним змістом, а, крім того, українські пісні у хоровому виконанні слугували ефективним засобом боротьби зі зневірою та розчаруванням, які все ж таки проникали у середовище інтернованого українського вояцтва. Цій же меті слугувало відзначення національних свят (і зокрема Шевченківських днів), а також «концертів-вечірок», до проведення яких традиційно долучався хор Д. Котка — співом національного гімну й мистецьким виконанням народних пісень.

Хор дуже скоро переріс таборові рамки, ставши справжнім культурним явищем в Познанщині, а пізніше й в інших польських воєводствах. Це було вкрай важливим, бо завдяки хору значна кількість поляків отримувала можливість відкрити для себе український світ і пізнати його музично-хорову культуру. Виступаючи у польських містах, хор успішно виконував роль репрезентанта УНР та промоутера польсько-українського міжнародного зближення. Кожен його виступ ставав справжнім мистецьким святом без розрізнення, хто саме відвідував ці концерти, аби пізнати справжнє українське хорове мистецтво.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Армія за дротами. Збірка документів / ред.-упор. В. Моренець. Кам'янець-Подільський, 2018.
- Гавалюк Р. (Не)відомий Дмитро Котко. *Фотографії старого Львова*. 2021. 8 листопада (<https://photo-lviv.in.ua/ne-vidomyu-dmytro-kotko/>).
- Лисенко І.М. Котко Дмитро Васильович. *Енциклопедія історії України*: у 10 т. / редкол. В.А. Смолій (голова) та ін. К., 2009. Т. 5: Кон-Кю.
- Мистецтво України: Біографічний довідник / упоряд.: А.В. Кудрицький, М.Г. Лабінський / за ред. А.В. Кудрицького. К., 1997.

⁹⁶ ЦДАВО України. Ф. 3947. Оп. 1. Спр. 18. Арк. 63, 64.

⁹⁷ ЦДАВО України. Ф. 3525. Оп. 1. Спр. 15. Арк. 33.

- Наріжний С. Українська пісня закордоном (Українська Республіканська Капела й хори української еміграції) [відбитка з журналу «Пробоем», ч. 6(95)]. Прага, 1941.
- Срібняк І. Національно-патріотична та спортивно-оздоровча мобілізація вояцтва у таборі інтернованих Військ УНР Стшалково (Польща) у 1921–1922 рр.: форми і методи. *Ідеологія і політика*. К., 2018. № 2(10). С. 131–146.
- Срібняк І., Палієнко М. Таборова «жива» газета «Промінь» як джерело для реконструкції особливостей життя і повсякдення інтернованих вояків Армії УНР у Стшалково, Польща (1922 р.) *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Історія, політологія. Маріуполь, 2021. Вип. 30. С. 69–81.
- Срібняк І., Палієнко М. Повсякдення інтернованих вояків Армії УНР у таборах Стшалково і Каліш, Польща, крізь призму публікацій журналу «Наша зоря» (1921–1923 рр.) *Український інформаційний простір*. Київ, 2022. № 1(9). С. 209–232.
- Чучман В.М. Творча спадщина Євгена Вахняка в хорівій традиції Галичини. Дис. на здобуття наук. ступеня кандидата мистецтвознавства, спец. 26.00.01: «Теорія та історія культури». Івано-Франківськ, 2019. С. 61–64.
- Sribniak I. Życie kulturalne i artystyczne żołnierzy Ukraińskiej Armii Ludowej internowanych w obozie w Strzałkowie (lipiec 1921 — sierpień 1922) *Polonia Maior Orientalis. Studia z dziejów Wielkopolski Wschodniej*. 2021. T. VIII. S. 97–112.
- Czerniak B., Czerniak R.M. Obóz jeńców wojennych i internowanych pod Strzałkowem 1914–1918, 1919–1924. Strzałkowo 2013, 32 s.

REFERENCES

- Armiia za drotamy [Army behind the Wires]. (2018). Zbirka dokumentiv. Redaktor-uporiadnyk V. Morenets, Kamianets-Podilskyi [in Ukrainian].
- Havaliuk, R. (2021, 8 lystopada). (Ne)vidomyi Dmytro Kotko [(Un)known Dmytro Kotko] *Fotografii staroho Lvova* [in Ukrainian].
<https://photo-lviv.in.ua/ne-vidomyy-dmytro-kotko/>
- Lysenko, I. M. (2009). Kotko Dmytro Vasyliovych [Kotko Dmytro Vasyliovych] *Entsyklopediia istorii Ukrainy: u 10 t., redkol. V. A. Smoliy (holova) ta in., Kyiv, T. 5: Kon-Kiu, 234* [in Ukrainian]
- Kudrytskyi, A. V., & Labinskyi, M. H. (Eds.). (1997). *Mystetstvo Ukrainy [Art of Ukraine]. Biohrafichnyi dovidnyk*, Kyiv [in Ukrainian].
- Narizhnyi, S. (1941). *Ukrainska pisnia zakordonom (Ukrainska Respublikanska Kapela i khory ukrainskoi emihratsii)* [Ukrainian Song Abroad (Ukrainian Republican Chapel and choirs of the Ukrainian emigration)]. Vidbytko z zhurnalu «Proboiem», 6(95)]. Praha [in Ukrainian].
- Sribniak, I. (2018). Natsionalno-patriotychna ta sportyvno-ozdorovcha mobilizatsiia voiatstva u tabori internovanykh Viysk UNR Stshalkovo (Poland) u 1921–1922 rr.: formy i metody [National-Patriotic and Sport-Rehabilitation Mobilization of Troops in the Internment Camp of the UNR Troops Stshalkovo (Poland) in 1921–1922: Forms and methods]. *Ideolohiia i polityka*, Kyiv, 2(10), 131–146 [in Ukrainian].
- Sribniak, I., & Paliienko, M. (2021). Taborova «zhyva» hazeta «Promin» yak dzherelo dlia rekonstruktsii osoblyvostei zhyttia i povsiakdennia internovanykh voiakiv Armii UNR u Stshalkovo, Polshcha (1922 r.) [The Camp's "living" Newspaper «Promin» as a Source for Reconstructing the Features of Life and Everyday Life of Interned Soldiers of the UNR Army in Stshalkovo, Poland (1922)]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu*, Seriia: Istoriiia, politolohiia, Mariupol, 30, 69–81 [in Ukrainian].
- Sribniak, I., & Paliienko, M. (2022). Povsiakdennia internovanykh voiakiv Armii UNR u taborakh Stshalkovo i Kalish, Polshcha, kriz pryзму publikatsii zhurnalu «Nasha Zoria» (1921–1923 rr.) [Everyday Life of Interned Soldiers of the UNR Army in Stshalkovo and Kalisz Camps, Poland, through the Prism of Publications of the Journal «Nasha Zoria» (1921–1923)]. *Ukrainskyi informatsiynyi prostir*, Kyiv, 1(9), 209–232 [in Ukrainian].
- Chuchman, V. M. (2019). *Tvorcha spadshchyna Yevhena Vakhniaka v khorovii tradytsii Halychyny* [Creative Heritage of Yevhen Vakhniak in the Choral Tradition of Galicia]. *Candidate thesis*, Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
- Sribniak, I. (2021). Życie kulturalne i artystyczne żołnierzy Ukraińskiej Armii Ludowej internowanych w obozie w Strzałkowie (lipiec 1921 — sierpień 1922) *Polonia Maior Orientalis. Studia z dziejów Wielkopolski Wschodniej*, VIII, 97–112 [in Polish].
- Czerniak, B. & Czerniak, R. M. (2013). *Obóz jeńców wojennych i internowanych pod Strzałkowem 1914–1918, 1919–1924*. Strzałkowo [in Polish].

Дата надходження статті до редакції: 08.10.2022 р.

Creative Commons Licenses: Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)